

Kõrge kaitseväärtusega metsade seire 2025

Koostas: Margus Pensa

1. Kaitsealused liigid

Käesolevas kokkuvõttes on analüüsitud keskkonnaregistris registreeritud kaitsealuste liikide esinemist ja leiukohtade arvukuse muutumist Riigimetsa Majandamise Keskuse (edaspidi RMK) hallatavatel maadel. Analüüsi teostamisel võrreldi viimase kümne aasta EELISE seisu, mille andmed uuendatakse RMK GISis (RITA) keskmiselt kord nädalas. Käesolev analüüs tugineb järgnevatele RITA väljavõttele: 21.11.2008, 18.11.2009, 11.10.2010, 15.09.2011, 31.12.2012, 20.01.2014, 8.12.2014, 01.12.2015, 7.12.2016, 13.12.2017, 19.12.2018, 05.12.2019, 22.12.2020, 9.12.2021, 28.11.2022, 04.12.2023, 20.12.2024 ja 19.12.2025. Kaitsealuste liikide loendit on muudetud 2010. ja 2014. aastal (kaitsealuste liikide nimekirjade põhjalik redigeerimine toimus viimati 2004. aastal Looduskaitseeaduse jõustumise järel).

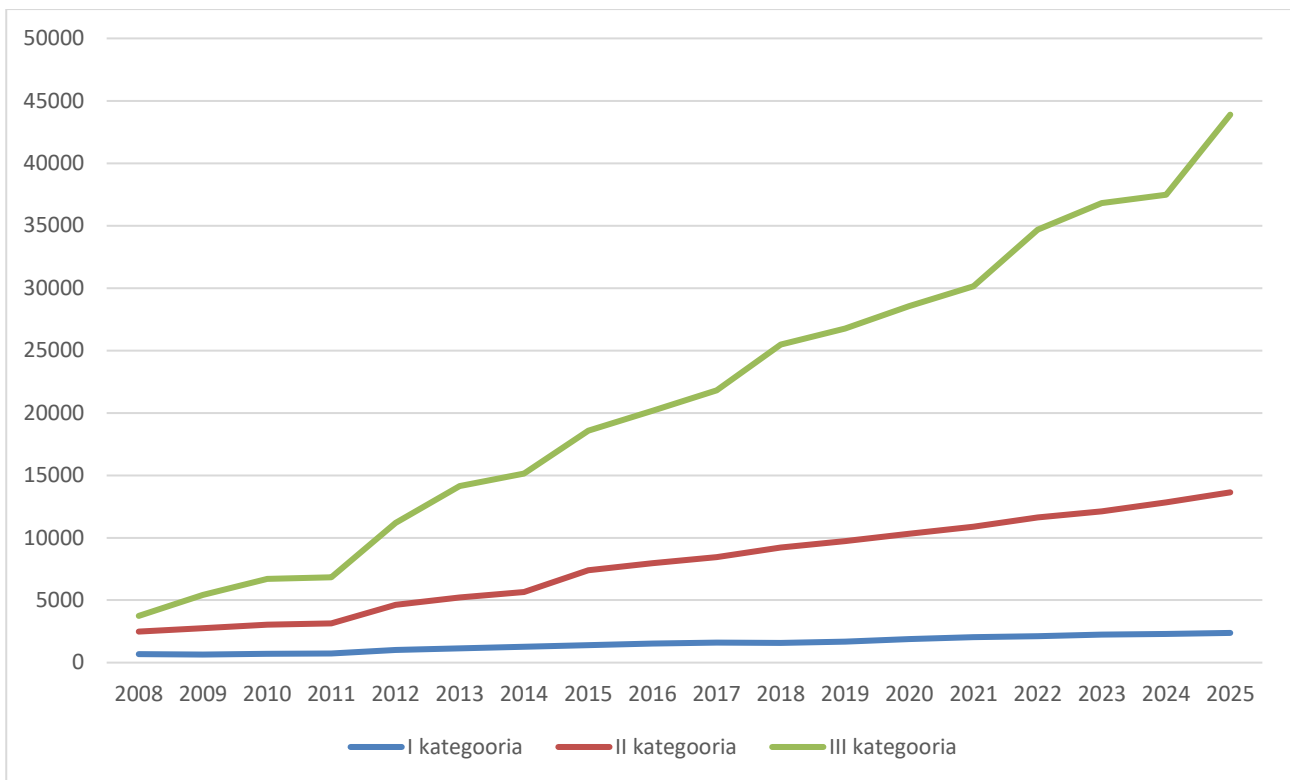
Kaitsealused liigid jagunevad vastavalt arvukusele ja ohustatuse astmele kolme kaitsekategooriasse. Rangemini kaitstavad **I ja II kaitsekategooria liigid** võtab kaitse alla Vabariigi Valitsus Looduskaitseeaduse (RT I 2004, 38, 258) § 10 lõike 3 alusel. I ja II kaitsekategooria liikide nimestik kinnitati Vabariigi Valitsuse 20. mai 2004. aasta määrusega nr 195 (RT I 2004, 44, 313), mida on muudetud määrustega 23.09.2010 (RT I 2010, 69, 519) ja 16.06.2014 (RT I, 18.06.2014, 18). Leebema kaitserežiimiga **III kaitsekategooria liigid** võtab kaitse alla keskkonnaminister Looduskaitseeaduse § 10 lõike 4 alusel. III kaitsekategooria liikide nimestik kinnitati Keskkonnaministri 19. mai 2004. aasta määrusega nr 51 (RT I 2004, 69, 1134), mida on muudetud määrustega 23.09.2010 (RT I 2010, 69, 524) ja 26.06.2014 (RT I, 04.07.2014, 8).

RMK maadel on 19.12.2025. seisuga registreeritud **526 erinevat kaitsealust liiki**. Viimase aasta jooksul on kaitsealuste liikide arv RMK maadel suurenenud üheksa liigi võrra. Uute taksonitena saab välja tuua **I kaitsekategooriasse** kuuluvad **leeder-sõrmkäpa** (*Dactylorhiza sambucina*) ja **sale tanukeele** (*Hemipilia cucullata*); **II kaitsekategooriasse** kuuluvad **gallia tarna** (*Carex ligerica*), **lehise-õõspuraviku** (*Suillus cavipes*), **nõel-narmassambliku** (*Bryoria furcellata*) ja **tammepässiku** (*Inonotus dryophilus*); **III kaitsekategooriasse** kuuluvad **kännukuklase** (*Formica truncorum*), **liivakuklase** (*Formica pratensis*) ja **samblakimalase** (*Bombus muscorum*).

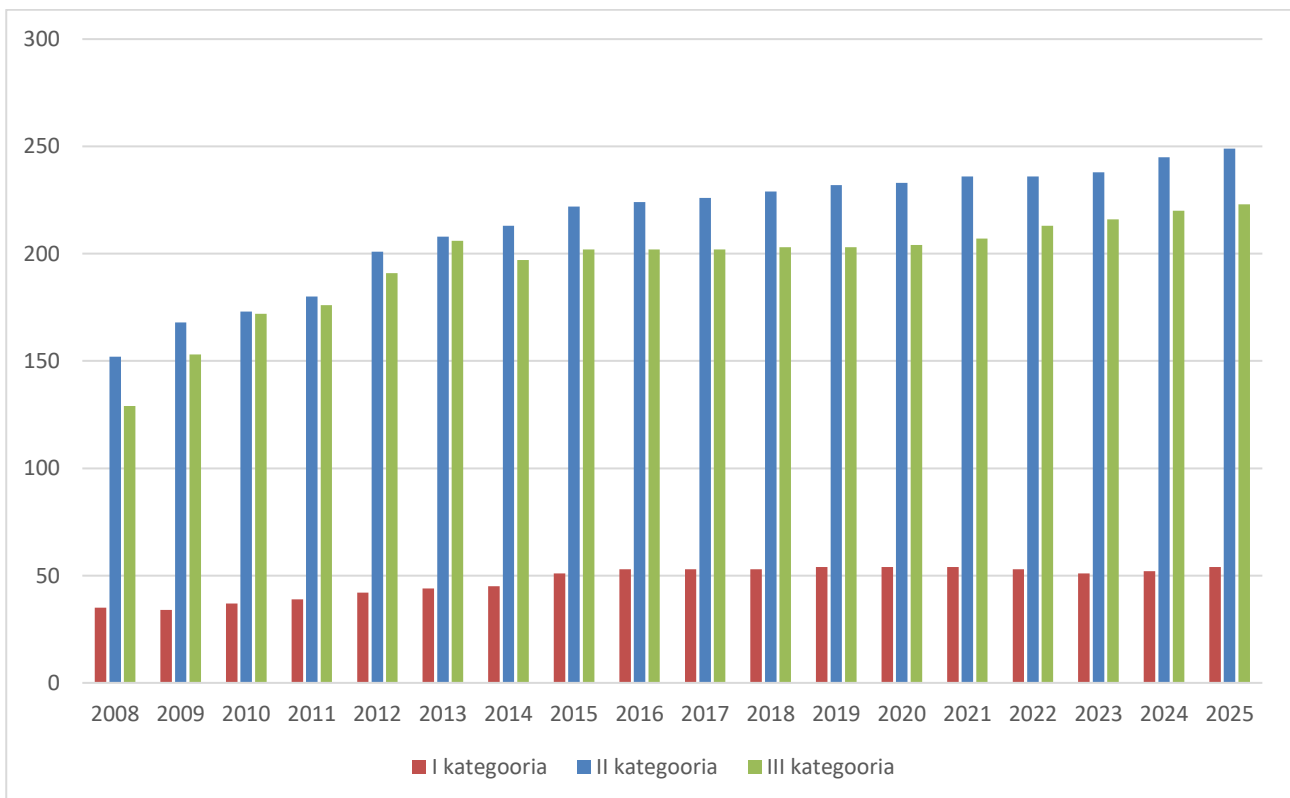
Registri andmestikust leiab ka perekonna tasemel vaatlusi, kus täpne liik määratlemata.

Liikide arvu kõrval kirjeldab teadmisi kaitsealustest liikidest sisulisemalt leiukohtade arv. Leiukoha all mõistetakse ühe liigi ühe isendi või grupiti kasvavatel taimedel ka grupi kasvukohta, lindude pesakohta jms. RMK maadel on 19.12. 2025 seisuga kokku **59 908 kaitsealuste liikide leiukohta** ja viimase aasta jooksul on **leiukohtade arv suurenenud 7308 võrra** (joonis 1 ja joonis 2).

Kaitsealuste liikide leiukohtade arvu suurenemine näitab liigiekspertide, Keskkonnaameti, Keskkonnaagentuuri ja RMK (metsaökoloogid) jätkuvat aktiivset koostööd kaitsealuste liikide leiukohtade registreerimisel.

Joonis 1. Kaitsealuste liikide leiukohtade arvu muutus aastatel 2008-2025.

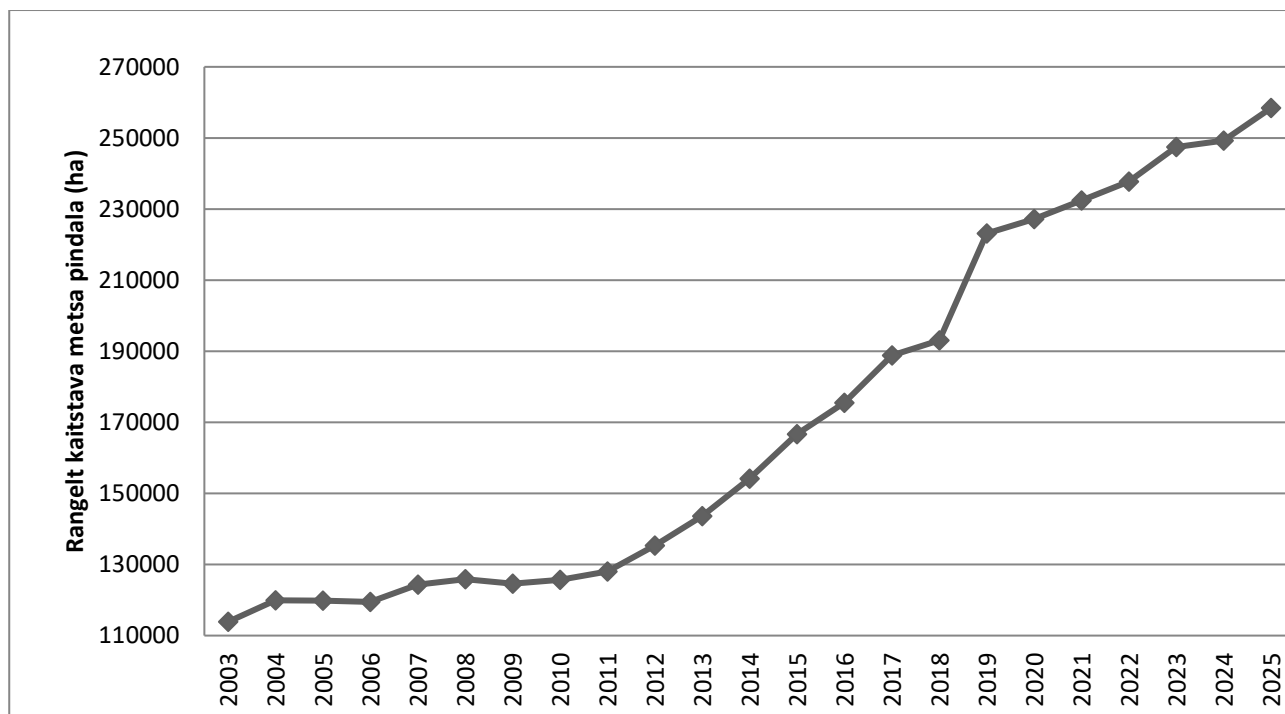
Joonis 2. Kaitsealuste liikide arvu muutus aastatel 2008-2025.

2. Kaitsealad ja kaitsevööndid, kaitsealused üksikobjektid, vääriselupaigad ja pärandkultuuriobjektid

Kaitsealade ja kaitsevööndite pindalad on esitatud tabelis 1. 2009. aasta alguses valmis RMK GISi tehniline rakendus, mis annab eraldiste takseerkirjeldustele kaitsepõhjuse automaatselt keskkonnaregistris olevate kaitstavate loodusobjektide geometria järgi. Kõik aruande toodud arvulised väärtused tuginevad RMK eraldiste andmetes toodud pindaladele.

Tabel 1. Kaitsealade ja kaitsevööndite pindala muutus RMK maal viimasel 10 aastal.

Väljavõtte kuupäev	kaitse-eeskirjata kaitseala	kaitseala loodusreservaat	kaitseala piiranguvöönd	kaitseala sihtkaitsevöönd	liigi püsielupaiga sihtkaitsevöönd	liigi püsielupaiga piiranguvöönd	hoiuala
2.11.2016	1 155	3 316	64 378	149 716	22 422	29 930	23 406
25.11.2017	730	3 316	69 520	162 284	23 234	29 510	20 083
31.12.2018	699	3 316	70 344	165 904	23 788	29 605	20 124
9.12.2019	697	3 316	70 139	195 936	23 845	29 092	19 163
28.12.2020	562	3 316	70 245	199 107	24 786	29 658	19 007
9.12.2021	425	3 168	70 243	204 407	24 838	29 965	17 878
9.12.2022	256	3 166	67 537	209 445	25 152	30 044	17 845
4.12.2023	81	3 166	63 144	216 191	28 064	30 091	17 280
10.12.2024	66	3 166	63 443	217 852	28 255	30 109	17 415
22.12.2025	67	3 166	64 673	219 394	35 843	29 077	17 498
Viimase aasta muutus (%)	1,5	0,0	1,9	0,7	26,8	-3,4	0,5

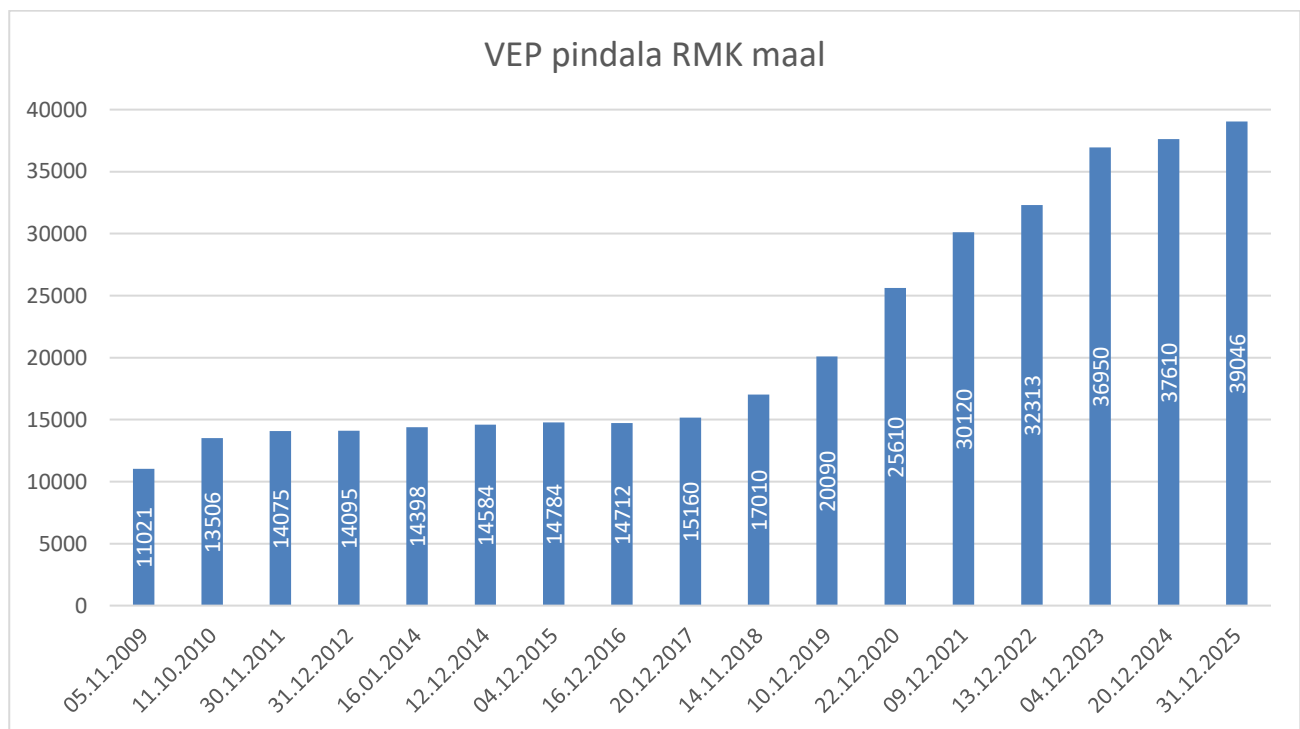
Joonis 3. Rangelt kaitstava metsa (kaitsealade loodusreservaadid ja sihtkaitsevööndid ning püsielupaikade sihtkaitsevööndid) pindala muutus aastatel 2003-2025.

Looduskaitsealade alusel rangelt kaitstava metsa (kaitsealade loodusreservaadid ja sihtkaitsevööndid ning püselupaikade sihtkaitsevööndid) pindala on suurenenud 249 273 hektarilt 258 403 hektarini.

RMK rangelt kaitstav mets moodustub kaitsealade loodusreservaatidest, sihtkaitsevöönditest, püselupaikade sihtkaitsevöönditest, kavandatavate kaitsealade sihtkaitsevöönditest, vääriselupaikadest ja RMK siseste protseduuride alusel rangelt kaitstavatest aladest (nt. lendorava peatuspaigad, risupesad, potentsiaalsed vääriselupaigad), mille pindala ja osakaal kogu RMK metsamaast on aasta jooksul suurenenud. Aasta 2025. lõpus oli rangelt kaitstavate metsade pindala ja osakaal vastavalt 365 909,9 ha ja 35,6% ning 2024. aasta lõpus olid vastavad näitajad 345 929,2 ha ja 32,6%.

Kaitsealuseid üksikobjekte on RMK maadel registreeritud 162 ja nende arv on viimasel aastal vähenenud viie võrra.

Vääriselupaikade (VEP) pindalade muutustest annab ülevaate joonis 4, mille aluseks on katastriüksuste (maaomand = RMK) kattumine keskkonnaregistri VEP andmetega (31.12.2025)

Joonis 4. Vääriselupaikade pindala muutus aastatel 2009-2025.

Muinsuskaitsealused objektid ehk kinnismälestised (Muinsuskaitseadus § 3 lg 2) hõlmavad RMK hallatavast maast 1 192 ha ja kaitsevööndid kinnismälestise ümber 1945,5 ha.

Pärandkultuuriobjekte, mis asuvad tervenisti või osaliselt RMK hallataval maal 2025. aasta lõpus seisuga on kokku 8278.

LISA. Metsakategooriate jaotus

Metsakategooriad (ha, tm)

Arenguklass	Rangelt kaitstav mets		Majanduspiirangutega mets		Majandatav mets		Kokku	
	(ha)	(tm)	(ha)	(tm)	(ha)	(tm)	(ha)	(tm)
Lagedad ja selguseta alad	10 343.3	95 740	6 772.2	55 086	101 428.9	627 952	118 544.3	778 778
Noorendikud	15 069.3	363 887	5 897.9	109 465	56 505.2	999 080	77 472.4	1 472 431
Latimetsad	19 942.5	1 660 331	10 243.2	792 488	58 403.7	4 259 153	88 589.5	6 711 972
Keskealised metsad	112 920.1	19 782 372	48 828.7	9 331 027	190 148.8	36 015 100	351 897.6	65 128 499
Valmivad metsad	42 053.2	9 501 336	15 564.8	3 928 280	60 039.1	15 205 076	117 657.1	28 634 692
Küpsed metsad	165 581.5	47 065 551	27 861.2	7 827 466	81 631.1	23 056 670	275 073.7	77 949 687
Kokku	365 909.9	78 469 217	115 167.9	22 043 813	548 156.8	80 163 030	1 029 234.6	180 676 060
%	35.6	43	11.2	12	53.3	44		

Rangelt kaitstavad ja majanduspiirangutega metsad kaitsepõhjuste lõikes (ha, tm)

Rangelt kaitstavasse või majanduspiirangutega metsa kuulumise põhjus	Rangelt kaitstav mets				Majanduspiirangutega mets			
	(ha)	(%)	(tm)	(%)	(ha)	(%)	(tm)	(%)
kaitse-eeskirjata kaitseala	7.2	0.0	2 618	0.0	60.3	0.1	10 518	0.0
lendorava levikuvõrgustik	2 129.9	0.6	483 615	0.6	6 564.3	5.7	1 008 163	4.6
tsoneerimata kavandatav kaitseala	4 206.8	1.1	599 152	0.8	4 652.9	4.0	917 249	4.2
kavandatav piiranguvöönd	5 118.3	1.4	1 263 103	1.6	21 175.4	18.4	4 123 823	18.7
vääriselupaik	39 367.1	10.8	11 446 982	14.6		0.0		0.0
kinnismälestise kaitsevöönd	1 571.3	0.4	359 999	0.5	374.2	0.3	77 747	0.4
natura elupaik majandusmetsas	188 581.4	51.5	40 460 652	51.6	32 832.2	28.5	5 350 139	24.3
kavandatav sihtkaitsevöönd	60 208.3	16.5	12 516 058	16.0		0.0		0.0
kaitsealuse liigi leiukoht	8 131.2	2.2	1 280 130	1.6		0.0		0.0
natura ala piiranguvööndis, hoiualal	36 743.1	10.0	8 377 864	10.7		0.0		0.0
natura linnu- või loodusala majandusmetsas	243 786.5	66.6	52 019 845	66.3	39 414.8	34.2	8 538 214	38.7
looduse üksikobjekt	56.1	0.0	12 389	0.0	76.5	0.1	18 464	0.1
ökodukt	109.1	0.0	28 359	0.0	1 203.6	1.0	211 880	1.0
lendorava levikukoridor	1 308.8	0.4	321 164	0.4	2 772.9	2.4	545 535	2.5
geenireservimets	637.6	0.2	179 353	0.2	40.8	0.0	5 237	0.0
metsise mänguala	42 058.5	11.5	8 857 991	11.3	8 577.0	7.4	1 626 650	7.4
kaitseala sihtkaitsevöönd	219 394.4	60.0	45 798 310	58.4		0.0		0.0
liigi püsielupaiga piiranguvöönd	9 877.7	2.7	2 392 595	3.0	19 199.4	16.7	3 979 688	18.1
kogukonna ala	27 286.5	7.5	6 643 248	8.5	8 110.9	7.0	1 852 570	8.4
kaitseala loodusreservaat	3 165.9	0.9	691 280	0.9		0.0		0.0
rand	5 496.7	1.5	1 053 091	1.3	2 067.4	1.8	424 193	1.9
loodusväärtuse esmane kaitse	179.0	0.0	56 005	0.1		0.0		0.0
liigi leiukoha majandamise piirang	22.3	0.0	3 877	0.0	63.9	0.1	20 598	0.1
pühapaik	80.7	0.0	12 508	0.0		0.0		0.0
potentsiaalne vääriselupaik	846.0	0.2	227 114	0.3		0.0		0.0
omavalitsuse piirang	2 394.4	0.7	645 392	0.8	5 034.4	4.4	984 031	4.5
kaitseala piiranguvöönd	32 345.5	8.8	7 764 848	9.9	32 327.6	28.1	7 223 291	32.8
natura hoiuala puhver majandusmetsas	18 590.9	5.1	3 973 435	5.1	8 907.9	7.7	1 683 928	7.6
liigi püsielupaiga sihtkaitsevöönd	35 842.7	9.8	7 940 828	10.1		0.0		0.0
hoiuala	10 630.6	2.9	1 994 313	2.5	6 867.7	6.0	1 409 481	6.4
lendorava peatuspaik	314.4	0.1	97 487	0.1		0.0		0.0
kinnismälestis	1 004.8	0.3	255 058	0.3	187.0	0.2	41 620	0.2
piiranguga kinnismälestis		0.0		0.0	0.4	0.0	84	0.0